

Michał Szandula<http://orcid.org/0000-0003-0685-5440>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

michal.szandula@ignatianum.edu.pl

DOI: 10.35765/pk.2024.4704.08

Współczesne formy zarządzania kulturą studencką. Studium przypadku Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie

STRESZCZENIE

Przedmiotem artykułu jest próba oceny wybranego akademickiego ośrodka kultury działającego w strukturach uczelni państwowej Krakowa, który realizuje zadania w zakresie prowadzenia działalności kulturalnej, artystycznej i oświatowej na rzecz studentów i pracowników w latach 2010–2023. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów, zebranych dokumentów archiwalnych, sprawozdań i materiałów źródłowych znajdujących się w archiwum Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie podjęto próbę uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Jakie znaczenie ma akademicka jednostka kultury w kształtowaniu nowych form kultury studenckiej? Jakie są uprawnienia studentów w kontekście zarządzania kulturą studencką? Jakie rozwiązania wprowadzono w zarządzaniu jednostkami kultury? Próba odpowiedzi na te pytania może się przyczynić do dyskusji na forum ogólnopolskim na temat zasadności funkcjonowania jednostek kultury w szkołach wyższych.

SŁOWA KLUCZE: kultura studencka, kultura akademicka, zarządzanie w kulturze, grupy twórcze, jednostki kultury

ABSTRACT

Contemporary Forms of Student Culture Management: A Case Study of the Center for Culture and Lifelong Learning at the Agricultural University of Krakow

This article evaluates a selected academic cultural center operating within the structure of the Agricultural University of Krakow, which has been conducting cultural, artistic, and educational activities for students and staff between 2010 and 2023. Drawing on interviews, archival documents, reports, and source materials from the university's archives, the study aims to answer the following research questions: What is the role of the academic cultural unit

in shaping new forms of student culture? What are students' prerogatives in the management of student culture? What management solutions have been implemented within cultural units? Answering these questions contributes to the ongoing national discussion on the relevance of cultural units in higher education institutions.

KEYWORDS: student culture, academic culture, cultural management, creative groups, cultural units

Wprowadzenie

Aktywność kulturalna młodzieży w obrębie środowiska akademickiego kojarzona jest często z latami PRL, które były jednym z najciekawszych okresów dla rozwoju kultury studenckiej. W tamtym czasie, wraz ze stopniowym wzrostem liczby studentów, następował również dynamiczny rozwój pewnej niszy kulturowej, która przejawiała się w różnorodnych formach twórczości, zaczynając od studenckich kabaretów, teatrów, poprzez muzykę, poezję etc. (Szandula, 2023, s. 11). Konkludując, kiedy szkolnictwo wyższe stało się ogólnodostępne, występujące formy kultury studenckiej nabrały cech zjawiska periodycznego (Rauszer i Rogowski, 2018, s. 7). W tym zakresie znaczącą rolę odgrywały kluby studenckie. Pod koniec lat 70. ubiegłego wieku w całym kraju działało ponad 200 ośrodków kultury (Skoczek, 2011, s. 162), w których tętniło życie akademickie i rozwijała się twórczość studencka. Koniec komunizmu w Polsce (1989) oznaczał również nieuniknione zmiany strukturalne w szkolnictwie wyższym i upadek pewnej polityki ruchu studenckiego charakterystycznej dla poprzedniego ustroju (Junes, 2022, s. 305). Reformy, które szybko postępowały zaraz po transformacji ustrojowej w Polsce (1990), dotknęły całe środowisko akademickie, a wspomniany wcześniej fenomen kultury studenckiej tamtego okresu, niespotykany w żadnym innym kraju, stopniowo zanikał (Szandula, 2023, s. 12). W sposób szczególnie odczuł to cały sektor kultury akademickiej. Brak klarownych zasad finansowania tego obszaru wymusił na szkołach wyższych decyzje (podyktowane przeważnie sytuacją ekonomiczną) o likwidacji lub przekształceniu placówek kultury w samofinansujące się podmioty. Były to najczęściej organizacje pozarządowe, tj. fundacje i stowarzyszenia, mające realizować cele w zakresie szeroko pojętej kultury studenckiej. Tym samym zmniejszała się rola dominujących ośrodków kultury studenckiej (kluby studenckie), a wcześniejsza ich niezwykłość rozmyła się na rzecz kultury komercyjnej (Kolasa-Nowak i in., 2020, s. 5–8), wręcz masowej, gdzie twórczość stała się gotowym produktem na sprzedaż. Obecne ośrodki kultury, które przetrwały

w strukturach uczelni, poszukują skutecznej formuły zarządzania kulturą studencką wyrażanej w swobodnej twórczości studentów.

Przestrzeń społeczno-kulturowa – współczesne rozwiązania

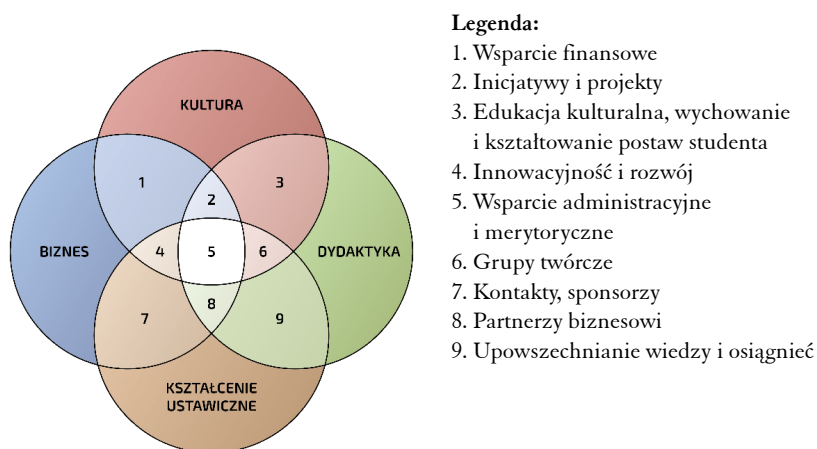
W Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w art. 11. ust. 1 pkt 9 i 10, czytamy, że do podstawnych zadań każdej szkoły wyższej należy m.in. upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie na podstawie ww. przepisów prawa reguluje w statucie podstawowe zadania Uczelni. Do tych zadań należy m.in. stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju społecznego, ekonomicznego i kulturalnego oraz organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej dla wspólnoty akademickiej (Statut URK z 20 IX 2023 r., s. 4). Ten ostatni aspekt realizowany jest przez ogólnouczelnianą jednostkę organizacyjną Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego (Zarz. Nr 4/2015 Rektora URK z 1 II 2015 r.). Sformułowane zostały cztery podstawowe obszary realizacji zadań. Pierwszy z nich obejmuje działalność kulturalną, artystyczną i oświatową na rzecz całej społeczności akademickiej. W ramach tego obszaru działa 7 stałych jednostek, tj.: Studencki Zespół Góralski „Skalni”, Zespół Sygnalistów Myśliwskich „Hagard”, Chór Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (URK), Męski Chór Środowiska Akademickiego przy Uniwersytecie Rolniczym „Agricola”¹, Pracownia Artystyczna „Ogród Sztuki Uniwersytetu Rolniczego”, dwa kluby studenckie: „Arka”, „Buda”, oraz agendy czasowe o charakterze kulturalnym (studenckie grupy twórcze, teatry, kabarety etc.). Drugie zadanie dotyczy przede wszystkim świadczenia usług w ramach szkoleń, warsztatów i zajęć dydaktycznych z zakresu nauk humanistycznych² na rzecz innych jednostek organizacyjnych Uczelni. Trzeci obszar koncentruje się wokół kształcenia ustawicznego – upowszechniania wiedzy i osiągnięć Uczelni. Zadania te realizują m.in. Uniwersytet Trzeciego

1 Męski Chór Środowiska Akademickiego przy Uniwersytecie Rolniczym „Agricola” – powstał w styczniu 2007 r. z inicjatywy prof. Kazimierza Wiecha – byłego członka Krakowskiego Chóru Akademickiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Członkowie chóru to przede wszystkim pracownicy wszystkich krakowskich uczelni. Kierownikiem artystycznym i dyrygentką zespołu jest dr Joanna Gutowska-Kuźmich. Chór „Agricola” to jednostka artystyczna w strukturach CKiKU, która w swych szeregach nie ma studentów (Agricola, dostęp: 29.07.2024).

2 Zajęcia prowadzone są przez pracowników CKiKU (w tym kierowników jednostek artystycznych) w ramach obowiązkowego dla studentów modułu „Historia, kultura, sztuka i tradycja regionu”. Udział studentów w zajęciach ma istotne znaczenie w kontekście poszerzenia wiedzy w zakresie kultury studenckiej i akademickiej (Dydaktyka, dostęp: 29.07.2024).

Wiek i Uniwersytet dla Młodzi. Ostatni obszar dotyczy usług komercyjnych związanych z wynajmem pomieszczeń Centrum Kongresowego oraz kompleksową organizacją spotkań, konferencji, zjazdów itp. imprez dla jednostek organizacyjnych uczelni i podmiotów zewnętrznych (Zarz. Nr 155/2020 Rektora URK z 10 IX 2020 r.). Połączenie czterech dużych obszarów działań, które wzajemnie się przenikają w różnych dziedzinach, otwiera możliwości szerokiej i wszechstronnej współpracy. Szczególnie istotny jest dostęp do zasobów i potencjału kadry pracowniczey i studenckiej, w ramach jednej jednostki, w celu realizacji wspólnych planów i projektów. Nie mniej ważny jest aspekt wprowadzonych rozwiązań w zakresie finansowania działalności Centrum, szczególnie w zakresie wsparcia tych jednostek, w których samofinansowanie co do zasady jest ograniczone lub zupełnie wykluczone (dotyczy to przede wszystkim agend o charakterze kulturalnym).

Ryc. 1. Obszary realizacji zadań Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie literatury przedmiotu.

Studenci jako inicjatorzy kultury

Podstawą funkcjonowania wszystkich jednostek kultury w Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego jest praca studenckich rad zespołowych i programowych w obszarze tworzenia i realizacji programu kulturalnego oraz artystycznego. Zakres pełnionych funkcji, pracy i odpowiedzialności studentów określają odrębne regulaminy w poszczególnych jednostkach.

Warto zaznaczyć, że w przypadku czterech agend kulturalnych Centrum, tj. Klubu Akademickiego „Arka”, Klubu „Buda”, Chóru URK, Zespołu Sygnalistów Myśliwskich „Hagard”, występuje pewna analogia w formule pracy studentów, w tym pełnionych przez nich funkcji. W każdej z tych jednostek pracuje Rada Programowa. Jest to organ doradczy i opiniodawczy wspomagający pracę kierownika. Rada spośród członków wybiera przewodniczącego, który organizuje merytoryczną pracę. Przewodniczącym Rady jest student. Tylko w przypadku Zespołu Sygnalistów Myśliwskich „Hagard” Rada wybiera kierownika Zespołu (Reg. ZSM Hagard z dnia 15 IX 2020 r., s. 1). Wynika to z faktu, że od założenia Zespołu (2001) władze Uczelni nie zdecydowały się na pracownika w pełnym wymiarze godzin, który mógłby pełnić funkcję kierownika (Worecka, 2013, s. 257–263). W pozostałych agendach funkcję kierownika sprawuje pracownik Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, który organizuje bieżącą działalność jednostki (Załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 155/2020 Rektora URK z 10 IX 2020 r.). Uwagę zwraca regulamin Studenckiego Zespołu Góralskiego „Skalni”, który, inaczej niż w pozostałych jednostkach, bardziej wnikliwie określa pracę i rolę studentów w Zespole. W tym przypadku najważniejszym organem jest Walne Zebranie Członków Zespołu, które wybiera Radę Zespołu na roczną kadencję. Podobnie jak w innych jednostkach Rada spośród swoich członków wybiera przewodniczącego, który organizuje merytoryczną pracę Zespołu. Kolejnym organem funkcjonującym w Studenckim Zespole Góralskim „Skalni” jest Rada Artystyczna, która odpowiada za poziom i kształt artystyczny Zespołu. Pracom i obradom Rady przewodniczy kierownik, również student, powoływany przez kierownika Zespołu. Kompetencje Rady Artystycznej są duże i obejmują m.in.: opracowywanie koncepcji artystycznej Zespołu, decydowanie w sprawach repertuarowych i o obsadzie ról w programach Zespołu, czuwanie nad stałym rozwojem artystycznym, wspomaganie kierownika Zespołu w zakresie spraw organizacyjnych etc. (Reg. SZGS z dnia 15 IX 2020 r., s. 2–3). We wszystkich przypadkach obsługę administracyjno-organizacyjną posiedzeń Rady zapewnia kierownik jednostki. Inne, mniej sformalizowane grupy twórcze o charakterze kulturalnym, takie jak: kabarety, teatry, różnego typu koła zainteresowań etc., działające okresowo (zazwyczaj przez czas trwania studiów danej grupy twórczej), zawsze zarządzane były wyłącznie przez studentów. Centrum w tym przypadku zapewnia pomoc merytoryczną i organizacyjną dla realizacji ich planów (Załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 155/2020 Rektora URK z 10 IX 2020 r.). Istotny jest również fakt, że wszystkie jednostki artystyczne, zarówno stałe agendy, jak i te czasowe wchodzące w skład CKiKU, zostały zainicjowane przez studentów i stworzone z ich pomocą. Idea powstania Chóru URK (2003) była wynikiem zainteresowań muzyką chóralną Agnieszki Molendy, studentki

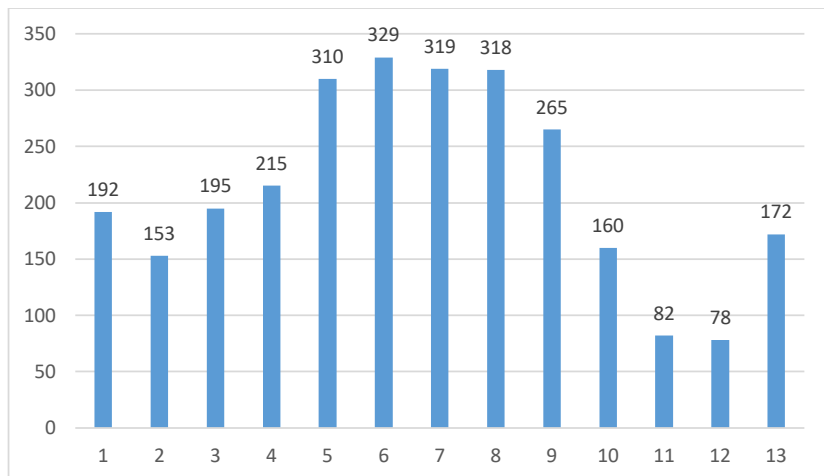
Wydziału Ogrodniczego (Gutowska, 2013, s. 191). Studenci z Wydziału Leśnego: Piotr Giemza, Maciej Pypłacz, Sławomir Walisko, Krzysztof Kolbon, Wojciech Wołoszczak i Szymon Gęsiarz, zainteresowani tradycjami i zwyczajami łowieckimi, a szczególnie muzyką myśliwską, przyczynili się do powstania Zespołu Sygnalistów Myśliwskich „Hagard” (2001) (Worecka, 2013, s. 258–259). Również geneza Studenckiego Zespołu Góralskiego „Skalni” sięga studenckich zespołów krakowskich szkół wyższych (Akademii Górniczo-Hutniczej, Politechniki Krakowskiej i Wyższej Szkoły Rolniczej) (Pawłowski, 2013, s. 79). Tak sformułowana rola i zakres pracy studentów w jednostkach kulturalnych są nieocenione, szczególnie przy tworzeniu przestrzeni dla wymiany pomysłów i realizacji licznych wydarzeń. W ramach wspólnej pracy studentów z pracownikami powstaje skuteczna formuła oddolnego zarządzania kulturą studencką z korzyścią dla całego środowiska akademickiego.

Tabela 1. Liczba wydarzeń i inicjatyw kulturalnych realizowanych przez jednostki artystyczne i kluby studenckie Arka i Buda w latach 2010–2023

Rok akademicki	Arka	Buda	Skalni	Chór	Hagard
2010/2011	62	70	22	20	18
2011/2012	85	0	23	23	22
2012/2013	81	40	37	19	18
2013/2014	79	70	28	18	20
2014/2015	80	120	41	16	53
2015/2016	89	122	47	28	43
2016/2017	94	133	33	25	34
2017/2018	112	115	34	21	36
2018/2019	63	94	40	34	34
2019/2020	44	70	19	10	17
2020/2021	35	20	10	5	12
2021/2022	25	0	28	9	16
2022/2023	95	0	39	14	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności programowej Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego obejmujących lata 2010–2023.

Wykres 1. Suma wydarzeń i inicjatyw kulturalnych realizowanych przez jednostki artystyczne i kluby studenckie Arka i Buda w latach 2010–2023

Częstotliwość

Legenda:

1. Rok akademicki 2010/2011	8. Rok akademicki 2017/2018
2. Rok akademicki 2011/2012	9. Rok akademicki 2018/2019
3. Rok akademicki 2012/2013	10. Rok akademicki 2019/2020
4. Rok akademicki 2013/2014	11. Rok akademicki 2020/2021
5. Rok akademicki 2014/2015	12. Rok akademicki 2021/2022
6. Rok akademicki 2015/2016	13. Rok akademicki 2022/2023
7. Rok akademicki 2016/2017	

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności programowej Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego obejmujących lata 2010–2023.

Podjmując próbę odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywają studenci w tworzeniu programu artystycznego, należy zebrać informację o skali wydarzeń i inicjatyw realizowanych przez jednostki artystyczne Centrum Kultury Studenckiej w latach 2010–2014 oraz Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego (2015–2023). Wyniki badań pozwalające na analizę zrealizowanych inicjatyw obrazuje wykres 1, z którego wynika, że liczba przedsięwzięć jest znacząca, a wprowadzone restrukturyzacje w 2015 r. znalazły swoje odzwierciedlenie we wzroście przedsięwzięć w kolejnych latach. Wyjątek stanowią lata akademickie obejmujące okres pandemii SARS-CoV-2 (Kucharska, dostęp: 26.07.2024), gdy ograniczenia związane z restrykcjami sanitarnymi uniemożliwiały w pełni organizację wydarzeń kulturalnych. Rok akademicki 2022/2023 przyniósł powrót do normalnego funkcjonowania jednostek, co jest zauważalne

na wykresie 1. Kontynuując analizę wyników badań w tabeli 1, należy scharakteryzować działania w zakresie realizacji programu artystycznego w poszczególnych jednostkach. W przypadku zespołów, tj. SZG „Skalni”, Chóru URK, ZSM „Hagard”, wydarzenia i inicjatywy obejmowały w zdecydowanej większości działania charakterystyczne dla tych podmiotów, czyli najczęściej: koncerty, konkursy, warsztaty i uroczystości uczelniane. Zespoły tylko w niewielkim stopniu angażowały się w wydarzenia dedykowane dla całego środowiska akademickiego. Zupełnie inaczej wyglądało to w przypadku klubów studenckich, w których istotną rolę odgrywały oddolne działania członków Rad Programowych, studenckich grup twórczych i częściowo Uczelnianej Rady Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Zrealizowane przedsięwzięcia skierowane były do wszystkich środowisk, a ich inicjatywy uwzględniały szereg cyklicznych wydarzeń wpisujących się na stałe w kalendarium wydarzeń roku akademickiego, tj. Bal Beana, Międzywydziałowy Turniej Artystyczny, Międzyuczelniany Przegląd Kabaretów Studenckich „Klamka”, Wieczory Muzyczne, Wieczory Folkowe, Spotkania Podróżnicze, Przegląd Arka, koncert charytatywny etc. Naturalnie, dużym zainteresowaniem ze strony samych studentów cieszyły się imprezy o charakterze rozrywkowym (dyskoteki tematyczne, karaoke, muzyczne noce, gry planszowe etc.). Jak zauważa Marcin Zaporowski „Liczba i rodzaj wydarzeń określające harmonogram roku akademickiego zależały w dużej mierze od pomysłów i zaangażowania samych studentów” (Zaporowski, informacja ustna, 2024). Przedstawiona na wykresie 1 skala wydarzeń wskazuje na ogromny materiał źródłowy, który wymaga oddzielnego i bardziej wnikliwego opracowania w postaci osobnych publikacji, choćby w kontekście niematerialnego dziedzictwa kulturowego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

Życie kulturalne studentów – wybrane przykłady

Inicjatywy i działania studentów wyrażone w różnych obszarach życia kulturalnego koncentrują się również wokół licznych grup twórczych. Z uwagi na duże tradycje kabaretu w kulturze studenckiej satyra stała się najpopularniejszą formułą artystyczną na Uniwersytecie Rolniczym. W latach 2010–2023 możemy zaobserwować pewną konsekwencję pokoleniową, mającą swe źródło i inspiracje we wcześniejszych okresach działalności grup kabaretowych, takich jak: „Pod Budą” (1969–1976), „Szum” (2000), „Do dna” (2000), „Mniej Więcej” (2003–2008) (Szandula, 2023, s. 11). Ostatnie dwie dekady to twórczość studentów przejawiająca się w podobnej formule. Stosując chronologię, w pierwszej kolejności należy

wyróżnić studencką formację „Disco Plagiat” (2008–2014) stworzoną ze studentów Wydziału Inżynierii Środowiska i Geodezji, w której skład wchodził: Michał Tymich, Artur Wija, Jarosław Bielan, Michał Pilch, Michał Nowak, Michał Wrzoskiewicz, Michał Cichoń i Krzysztof Kalita. Kabaret można było oglądać głównie na wydarzeniach uczelnianych, takich jak: studenckie czwartki w Klubie Akademickim „Arka”, Bal Sportowca (2009), IV i V Dzień Geodety i Inżyniera (2009). Do największych sukcesów kabaretu należy zaliczyć m.in.: II miejsce na IV Międzywydziałowym Turnieju Artystycznym³ (2009), III miejsce na VII MTA (2011), I miejsce na VIII MTA (2012) oraz III miejsce na III Międzyuczelnianym Przeglądzie Kabaretów Studenckich „Klamka”⁴ (2012) (Tymich, 2023, s. 229–244).

Następną grupę kabaretową tworzyła formacja „O co chodzi” (2008–2012) łącząca studentów z Wydziałów Hodowli i Biologii Zwierząt oraz Leśnego. Początkowy skład kabaretu tworzyli: Magdalena Holewik, Jennifer Kruszelnicka, Alicja Tarczyńska oraz Piotr Wołkowski, Martyna Małopolska i Krzysztof Frydyszak. Późniejsze zmiany składu kabaretu zaowocowały nowymi talentami, takimi jak: Kamil Perończyk, Radosław Batóg, Dagmara Waszkiewicz oraz Ewa Korba. Najważniejsze sukcesy estradowe, jakie kabaret wówczas osiągnął, to: I miejsce w V (2009) i VII (2011) Międzywydziałowym Turnieju Artystycznym, II miejsce w I Podgórskim Festiwalu Kabaretowym oraz I miejsce w II MPKS „Klamka” (2011). Ponadto kabaret cyklicznie występował w klubach studenckich „Buda” i „Arka”, gościnnie w klubie „Pod Jaszczurami” (Małopolska i Wołkowski, 2013, s. 361–385).

Kolejną studencką formacją był kabaret „Krata” (2010–2014), w którym uczestniczyło liczne grono studentów z Wydziału Ogrodniczego: Elżbieta Hoły, Izabela Litwin, Sebastian Skrzak, Tomasz Domański, Jacek Bednarek, Dawid Tomczyk, Michał Fert, Justyna Kukielka, Daniel Pudełko, Jakub Piekiełko, Bartek Ruda, Maciej „Baca” Nodzyński (absolwent Wydziału Ogrodniczego) oraz Ewelina Gałuszczyńska (absolwentka Wydziału Ogrodniczego) (Lenard, korespondencja elektroniczna, 2021). Największym sukcesem kabaretu było zajęcie pierwszego miejsca

3 Międzywydziałowy Turniej Artystyczny – impreza artystyczna zainicjowana przez Andrzeja Pawłowskiego w 2005 r. Grupy artystyczne z każdego wydziału prezentują swoje umiejętności sceniczne (kabaret, piosenka, teatr itp.). Główna nagroda to przechodni puchar prorektora właściwego do spraw studentów oraz nagrody pieniężne (Szandula, 2020, s. 83).

4 Międzyuczelniany Przegląd Kabaretów Studenckich „Klamka” – przedsięwzięcie zainicjowane w 2010 r. Jest to otwarty przegląd skierowany do studenckich grup kabaretowych. Przedsięwzięcie odbywało się corocznie do 2021 r. w Klubie Akademickim „Arka” pod patronatem JM Rektora Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. Nagrodą główną była statuetka w formie klamki oraz nagrody rzeczowe (Szandula, 2020, s. 86).

na IX Międzywydziałowym Turnieju Artystycznym (2013) (Protokół Jury MTA, 2013). Zwycięstwo w Turnieju było przepustką do IV Międzyuczelnianego Przeglądu Kabaretowego „Klamka” (2013). Na ogólnopolskim przeglądzie artyści reprezentowali wówczas Uniwersytet Rolniczy w Krakowie (Protokół Jury MPKS „Klamka”, 2013). Kabaret najczęściej występował podczas licznych wydarzeń w Klubie Akademickim „Arka”.

Kabaret „Wesoły Tryb Życia” (2015–2017) to najbardziej nagradzana studencka grupa kabaretowa. Wszyscy członkowie tej formacji byli studentami Wydziału Technologii Żywności: Natalia Sanocka, Łukasz Adamus, Krzysztof Rdzanek, Grzegorz Babicz, Agnieszka Pałys. Kabaret od początku swojej działalności ambitnie próbował swych sił na różnych krajowych przeglądach kabaretowych. Młodych artystów doceniano wielokrotnie. Największymi sukcesami, którymi mogli się pochwalić, były m.in. II miejsce oraz nagroda publiczności na VI MPKS „Klamka” (2015). Rok później triumfowali w tym samym przeglądzie, otrzymując „Klamkę Publiczności” (Rdzanek, korespondencja elektroniczna, 2021). W 2015 r. podczas Przeglądu Kabaretów „Błazenada” we Wrocławiu kabaret zajął III miejsce, w Skawinie na „Żarówce” również III miejsce i nagrodę publiczności, a także III miejsce w Kurzędniku na przeglądzie „HiHi HaHa” (Nagrody i Pamiątki, Arch. CKiKU). W 2016 r. oprócz nagrody na MPKS „Klamka” otrzymał wyróżnienie podczas Przeglądu „Spoko” w Lublinie. Kabaret organizował cykliczne wydarzenia kabaretowe „Kultywator Kabaretowy” w Klubie „Buda” (Rdzanek, korespondencja elektroniczna, 2021).

Najmłodsza studencka formacja kabaretowa to „Naturalni”, w której skład od początku wchodziłi studenci z Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt. Młodzi artyści swój debiut zainaugurowali na Balu Beana w 2022 r.⁵, występując wówczas w składzie: Weronika Mesterhazy, Krzysztof Kukla, Wojciech Konopka, Wiktoria Wojciechowska, Zofia Wawrzeczka, Krzysztof Fitrzyk, Oskar Fryźlewicz, Julia Steuer, Izabela Guzek (Guzek, korespondencja elektroniczna, 2024). Występy grupy kabaretowej uświetniały przede wszystkim przedsięwzięcia uczelniane odbywające się w Klubie Akademickim „Arka”, takie jak: „Wieczór kabaretowy” (14 czerwca 2023 r.), „Wieczór z kulturą studencką” (24 listopada 2023 r.), XIX Międzywydziałowy Turniej Artystyczny (14 marca 2024 r.) oraz

5 Bal Beana – otrzęsieni studentów pierwszego roku. Nazwa nawiązuje do średniowiecznej tradycji żaków, kiedy to przyjmowano nowych studentów w poczet Uczelni. Formuła organizowana na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie ma specjalną ceremonialną oprawę wspieraną przez władze uczelni. Studenci ze wszystkich wydziałów prezentują swoje umiejętności artystyczne na scenie Klubu Akademickiego „Arka” (najczęściej jest to: kabaret, tatr, piosenka). Występy poddane są ocenie przez jurorów. Impreza może mieć motyw przewodni (URSS, dostęp: 26.06.2024).

uroczyste odsłonięcie rzeźby Bohdana Smolenia (21 marca 2024 r.) (Arch. CKiKU, spraw. Arka 2021–2024). Dużym wyróżnieniem dla grupy artystycznej był występ podczas Studenckiej Wiosny Teatralnej w Lublinie (22–24 maja 2024 r.) organizowanej przez Akademickie Centrum Kultury i Mediów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej Chatka Żaka (Tarnowska, dostęp: 24.07.2024). Obecnie kabaret występuje w składzie: Krzysztof Kukła, Wojciech Konopka, Wiktoria Wojciechowska, Julia Steuer, Izabela Guzek, Joanna Kosobudzka, Maciej Gadomski, Jan Muszyński oraz Estera Paluch (Guzek, korespondencja elektroniczna, 2024).

Innym przykładem kulturalnego ruchu studenckiego w badanym okresie jest Międzywydziałowy Teatr Studencki „Kurtyna”, działający nieprzerwalnie od 2018 r. Przedstawiane spektakle uświetniały własne wydarzenia i uczelniane uroczystości odbywające się najczęściej w Klubie Akademickim „Arka”. Kilka z nich zasługują na uwagę, a w szczególności spektakle w reż. Doroty Ruśkowskiej: *Po ptokach* (28 lutego 2019 r.), *I nie zapomnisz mnie* z przebojami z lat 20., 30. i 60. (29 marca 2019 r.), recital *Piosenka Ci nie da zapomnieć* (14 stycznia 2021 r.), a także spektakle w reż. Aleksandry Skorupy: *Rzycie* (8 czerwca 2022 r., na podstawie sztuki *Życie jest piękne* Pawła Priażki), *Balladyna 68* (27 marca 2023 r., Jeremi Przybora wg J. Słowackiego) oraz *Żywoł Zuzanny* (16 maja 2024 r.) (Arch. CKiKU, spraw. Arka, 2018–2024). Zainteresowania studenckie przejawiały się również w poezji. Warto wyróżnić studentki, które w sposób wyjątkowy zapisały się na kartach twórczego ruchu studenckiego: studentka Wydziału Biotechnologii i Ogrodnictwa Dominika Ostafin – autorka tomików wierszy *Za łyżkę talentu...* (Ostafin, 2015) oraz *Przyniesione z wiatrem* (Ostafin, 2016) oraz pomysłodawczyni i organizatorka I Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego im. Hugona Kołłątaja (2015). W konkursie nagrodę specjalną dla studenta Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie otrzymała Anna Kubasiak (Antologia Poezji, 2015). Kolejną poetką docenioną przez krytyków literackich była studentka Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt Agata Dziewońska – autorka tomiku wierszy *Bezwarunkowy odruch trąbienia* (Dziewońska, 2017), organizatorka cyklicznych spotkań poetyckich odbywających się w Klubie „Buda” (Arch. CKiKU, spraw. Buda, 2017).

Wskazane przykłady to zaledwie skromny wycinek studenckiego ruchu twórczego na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie, który obejmuje też liczne wydarzenia i inicjatywy studenckie realizowane przez studentów z Rad Programowych Klubów „Arka” i „Buda”.

Niemniej tych kilka powyższych przykładów współczesnej twórczości studenckiej pokazuje wachlarz możliwości, jakie stwarza Uczelnia, prowadząc zrównoważoną politykę w zakresie rozwoju kulturalnego i społecznego studentów.

Restrukturyzacja jednostek kultury – dobre praktyki

Aby zapewnić odpowiednie warunki do rozwoju kulturalnego i społecznego studentów, niezbędne jest wypracowanie skutecznego sposobu zarządzania tym obszarem. Funkcjonujące jednostki kultury w szkołach wyższych w Polsce działają według różnych zasad. W latach 1990–2023 w URK przeprowadzono dwie poważne restrukturyzacje, zmieniające zasady funkcjonowania wszystkich jednostek kultury. Pierwszym krokiem była decyzja władz Uczelni o powołaniu w 2010 r. jednostki ogólnouczelnianej Centrum Kultury Studenckiej Uniwersytetu Rolniczego, skupiającej w swych strukturach już istniejące agendy o charakterze kulturalnym, tj. Klub Studencki „Arka” (1982), Klub „Buda” (2010)⁶, Chór URK (2003), Chór „Agricola” (2007), Studencki Zespół Góralski „Skalni” (1969) oraz Zespół Sygnalistów Myśliwskich „Hagard” (2001). Podstawowym zadaniem dla nowo powołanej jednostki było zapewnienie pomocy studenckim organizacjom, zespołom artystycznym i grupom twórczym działającym na Uczelni w sposób stały lub doraźny. Pomoc miała polegać na sprawowaniu opieki merytorycznej oraz zabezpieczeniu bazy lokalowej i materialnej dla ich potrzeb. Rozwiązanie to, zgodnie z regulaminem, zapewniało jednostkom artystycznym finansowanie z dwóch źródeł, tj. przyznanej przez rektora subwencji oraz częściowej działalności komercyjnej (wynajmem powierzchni Klubów Studenckich „Arka” i „Buda”) (Zał. Nr 1 do Zarz. Nr 14/2010 Rektora URK z 30 IV 2010 r.) Przyjęta formuła pracy Centrum Kultury Studenckiej funkcjonowała przez 5 lat. Na podstawie doświadczeń i aktualnych potrzeb jednostek artystycznych podjęto kolejną restrukturyzację jednostki, powołując w 2015 r. Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego. Nadrzędnym celem Centrum było rozszerzenie kompetencji w zakresie realizacji zadań na rzecz całej społeczności akademickiej we wzajemnej współpracy merytorycznej pracowników i studentów (Zał. Nr 1 do Zarz. Nr 155/2020 Rektora URK z 10 IX 2020 r.). Co istotne, rozszerzono możliwość prowadzenia działalności komercyjnej (włączenie m.in. do struktur Centrum Kongresowe). W praktyce oznaczało to wpływ dodatkowych środków finansowych z realizacji zadań i usług (wynajem, szkolenia, konferencje, sponsoring etc.), które mogły być przeznaczone na bieżącą działalność wszystkich jednostek w zależności od ich potrzeb. Takie rozwiązanie jest szczególnie korzystne dla stałych agend kulturalnych i nowych grup

6 Klub „Buda” powstał na fali „odnowy” po październiku 1956 r. w Domu Studenckim Wyższej Szkoły Rolniczej przy ul. Ziai w Krakowie (obecnie ul. Jabłonowskich). W 1978 r. rozpoczęty generalny remont Klubu przyczynił się do jego zamknięcia. Po 32 latach z inicjatywy ówczesnych władz rektorskich Klub został ponownie otwarty (Pawłowski, s. 25–28).

twórczych (kabaret, teatr, zespoły muzyczne etc.), które z uwagi na swój charakter pracy mają ograniczoną możliwość wypracowywania dodatkowych funduszy na swoją działalność.

Podsumowanie

W ostatnich latach obserwuje się wśród naukowców znaczny wzrost świadomości potrzeby podejmowania kolejnych badań w zakresie kultury studenckiej i akademickiej. Wynika to ze zrozumienia, że kultura studencka jest integralną częścią misji każdej uczelni i odgrywa ważną rolę w wielu aspektach życia akademickiego (Szandula, 2023, s. 7). Niepokojący jest zatem stan rzeczy, w którym to obowiązujące przepisy i prawa doprowadziły do likwidacji w szkołach wyższych większości jednostek kultury. Jak wynika z przeprowadzonych badań (2020), takich jednostek przetrwało w całej Polsce zaledwie 16 (Kolasa-Nowak i in., 2020, s. 89–92). Każda uczelnia w Polsce dysponuje różnymi warunkami wypełnienia zadań w zakresie rozwoju społecznego i kulturalnego studentów. Niemniej największymi problemami, z jakimi borykają się szkoły wyższe, są: posiadanie nieodpłatnej przestrzeni do realizacji planów i projektów o charakterze kulturalnym oraz niewystarczające finansowanie tego typu podmiotów. Wśród jednostek kultury w szkołach wyższych istnieje zatem konieczność wymiany doświadczeń, co pozwoli na wypracowanie odpowiednich rozwiązań dostosowanych do własnych potrzeb (Kolasa-Nowak i in., 2020, s. 13). Zaprezentowane w artykule studium przypadku Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie jest próbą diagnozy rozwiązań wprowadzonych w latach 2010–2023 oraz istotności tych działań. Proponowane przykłady w pewnym zakresie mogą posłużyć innym akademickim jednostkom kultury za merytoryczne wsparcie w procesie wzmocnienia potencjału funkcjonujących, własnych jednostek artystycznych. Należy przy tym pamiętać, że restrukturyzacje są procesem ciągłym i niezależnie od charakteru pracy danego podmiotu stanowią nieodzowny element skutecznego zarządzania. Fenomen kultury studenckiej okresu PRL nie jest tylko reliktem przeszłości, lecz zjawiskiem ponadczasowym, przynajmniej w kontekście rozwoju kultury osobistej studenta. Opisane w artykule współczesne przykłady zarówno twórczości, jak i działalności organizacyjnej studentów są dowodem zasadności i efektywności istnienia jednostek kultury. Niemniej, aby były zapewnione odpowiednie warunki dla rozwoju kulturalnego i społecznego studentów, konieczne są rozwiązania instytucjonalne, zarówno te wewnętrzne, jak i zewnętrzne – choćby w postaci wsparcia finansowego ze strony ministerstwa pewnych obszarów działalności uczelnianych ośrodków kultury.

BIBLIOGRAFIA

Archiwum Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.

„Działalność programowa Centrum Kultury Studenckiej” 2010/2011, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury Studenckiej” 2011/2012, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury Studenckiej” 2012/2013, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury Studenckiej” 2013/2014, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury Studenckiej” 2014/2015, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2015/2016, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2016/2017, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2017/2018, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2018/2019, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2019/2020, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2020/2021, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2021/2022, mps, b. sygn.

„Działalność programowa Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego” 2022/2023, mps, b. sygn.

Nagrody i pamiątki: Statuetka, III miejsce VIII Przegląd Kabaretów „Hi HI HA HA!”, b. sygn. Statuetka, Nagroda publiczności, Żarówka Przegląd Kabaretów Skawina 2015, b. sygn.

Antologia poezji (2015). I Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Hugona Kołłątaja. Kraków: Wydawnictwo Episteme.

Informacje dla studentów. W: Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego.

Pozyskano z: <https://ckiku.urk.edu.pl/index/site/7357> (dostęp: 26.07.2024)

Dziewońska, A. (2017). *Bezwarunkowy odruch trąbienia*. Kraków: Wydawnictwo SIGNO.

Gutowska-Kuźmicz, J. (2013). *ChUR i AGRICOLA, czyli śpiewający Uniwersytet Rolniczy w Krakowie*. W: M. Szandula (red.), *Tradycja*

- i współczesność kultury studenckiej w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kollątaja w Krakowie. Wybrane aspekty fenomenu.* Kraków: Wydawnictwo Episteme.
- Junes, T. (2022). *Pokolenia PRL. Ruch studencki w Polsce 1944–1989.* Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej.
- Kolasa-Nowak, A. i in. (2020). *Kultura studencka. Diagnoza kierunków rozwoju kultury studenckiej w Polsce.* Lublin: Wydawnictwo UMCS Lublin.
- Kucharska, I. *Koronawirus – wirus SARS-CoV-2.* Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/web/rcb/koronawirus--wirus-sars-cov-2> (dostęp: 26.07.2024).
- Lenard Elżbieta – członek kabaretu Krata (2021). Korespondencja elektroniczna.
- Małopolska, M. i Wolkowski, P. (2013). Kabaret o co chodzi? W: M. Szandula (red.), *Tradycja i współczesność kultury studenckiej w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kollątaja w Krakowie. Wybrane aspekty fenomenu.* Kraków: Wydawnictwo Episteme.
- Nasze inicjatywy. W: Uczelniana Rada Samorządu Studentów. Pozyskano z: <https://urss.urk.edu.pl/index/site/6308> (dostęp: 26.07.2024)
- Ostafin, D. (2015). *Za tyżkę talentu.* Kraków: Wydawnictwo i Drukarnia Towarzystwo Słowaków w Polsce.
- Ostafin, D. (2016), *Przyniesione z wiatrem.* Kraków: Wydawnictwo i Drukarnia Towarzystwa Słowaków w Polsce.
- O nas. W: Agricola Chór Męski Krakowskiego Środowiska Akademickiego przy Uniwersytecie Rolniczym. Pozyskano z: <http://choragricola.krakow.pl/20.html> (dostęp: 26.07.2024).
- Pawłowski, A. (2013). Skalni – Studencki Zespół Góralski Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie. W: M. Szandula (red.), *Tradycja i współczesność kultury studenckiej w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kollątaja w Krakowie. Wybrane aspekty fenomenu.* Kraków: Wydawnictwo Episteme.
- Pawłowski, A. (2013/2014). *Klub Buda i Kabaret Pod Budą. Tropami legendy.* Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.
- Protokół z posiedzenia Jury IX Międzywydziałowego Turnieju Artystycznego o Puchar Przechodni Prorektora ds. Dydaktycznych i Studenckich Uniwersytetu Rolniczego. Kraków: 15 III 2013, mps, b. sygn.
- Protokół Jury IV Międzyuczelnianego Przeglądu Kabaretów Studenckich Klamka. Kraków: 19 IV 2013, mps, b. sygn.
- Rauszer, M. i Rogowski, S. (2018). Od spontanicznej do instytucjonalnej kultury studenckiej. W: S. Rogowski i M. Rauszer (red.), *Kultura studencka okresu PRL. Media i działalność artystyczna.* Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.
- Rdzanek Krzysztof – członek kabaretu „Wesoły Tryb Życia” (2021). Korespondencja elektroniczna.
- Regulamin Klubu Akademickiego „Arka” z dnia 15 września 2020 r.

- Regulamin Klubu „Buda” z dnia 15 września 2020 r.
- Regulamin Studenckiego Zespołu Góralskiego „Skalni” z dnia 15 września 2020 r.
- Regulamin Zespołu Sygnalistów Myśliwskich „Hagard” z dnia 15 września 2020 r.
- Regulamin Chóru Uniwersytetu Rolniczego z dnia 15 września 2020 r.
- Regulamin Pracowni Artystycznej „Ogród Sztuki Uniwersytetu Rolniczego” z dnia 29 kwietnia 2024 roku.
- Skoczek, T. (2011). Kultura studencka 1975–1989: próba opisu zjawiska. *Niepodległość i Pamięć*, 18 (3–4).
- Szandula, M. (2020). *Kultura studencka na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. Historia i współczesność*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.
- Szandula, M. (2023). Przestrzeń edukacyjno-kulturowa w szkole wyższej. W: M. Szandula (red.), *Kultura studencka we wspomnieniach jej twórców*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.
- Tymich, M. (2023). Do pięciu razy sztuka. W: M. Szandula (red.), *Kultura studencka we wspomnieniach jej twórców*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie.
- Tarnowska, G. *Studencka Wiosna Teatralna za nami!* Pozyskano z: <https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,9419,studentka-wiosna-teatralna-za-nami,149773.htm> (dostęp: 24.07.2024).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.
- Worecka, M. (2013). Muzyka leśna na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. W: M. Szandula (red.), *Tradycja i współczesność kultury studenckiej w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Wybrane aspekty fenomenu*. Kraków: Wydawnictwo Episteme.
- Zaporowski Marcin – kierownik Klubu Akademickiego ARKA (2024). Informacja ustna.
- Zarządzenie Nr 14/2010 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 30 kwietnia 2010 roku w sprawie utworzenia Centrum Kultury Studenckiej.
- Zarządzenie Nr 4/2015 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 1 lutego 2015 roku w sprawie wprowadzenia w życie Regulaminu organizacyjnego Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.
- Zarządzenie Nr 155/2020 Rektora Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie z dnia 10 września 2020 roku w sprawie nowelizacji Zarządzenia Rektora Nr 203/2019 z dnia 27 listopada 2019 r. dotyczącego Regulaminu organizacyjnego Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie.

Michał Szandula – doktor w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o kulturze i religii. Adiunkt w Instytucie Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Jego zainteresowania badawcze i naukowe koncentrują się wokół turystyki kulturowej, antropologii kulturowej oraz kultury studenckiej i akademickiej XX i XXI wieku. Autor monografii: *Kultura Studencka na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. Historia i współczesność* (Kraków, 2020), oraz monografii pod redakcją: *Kultura studencka we wspomnieniach jej twórców* (Kraków, 2023).

